

**SOLUCIONS ALS MODELS D'EXAMEN
PER A CADA UNITAT**

**VALENCIÀ: LENGUA
I LITERATURA**

3r curs d'ESO

UNITAT 1

Solucions PROVA A

1. Activitat de resposta oberta que haurà d'incloure l'estructura i els trets característics relacionats amb la biografia històrica.

2. Resposta oberta. Cf. Informació i activitats de l'apartat de CONTACTE.

3.

- a) L'edat mitjana abasta deu segles: des de la caiguda de l'Imperi Romà, en el segle V (l'any 476) fins a mitjan segle XV (l'any 1453)
- b) L'edat mitjana es pot dividir en dos períodes: l'alta mitjana, en què disminueixen les terres dedicades al cultiu i augmenta la pobresa, la violència i la inseguretat i la poca literatura que hi ha s'escriu en llatí; la baixa edat mitjana, a partir del segle XII, en què es produeix un desenvolupament econòmic, de les ciutats i de la cultura, tant de l'art com de la ciència i de la literatura, la qual s'escriu també en les llengües romàniques, a més del llatí.
- c) La situació a la península Ibèrica és una mica diferent, perquè, des del segle VIII, la major part d'aquesta es va trobar ocupada pels musulmans.

4. Els objectius amb què es van escriure les cròniques medievals van ser deixar constància dels fets esplendorosos de l'època en què foren escrites, especialment els viscuts pels reis, i que aquests serviren de models per als futurs reis.

5.

- S'escriuen amb la intenció de fer propaganda dels èxits militars, de les conquestes de territoris nous i de justificar la política, el comportament i les decisions dels reis.
- Transmeten i fomenten un fort sentiment patriòtic: es lloen les institucions, la llengua i la gent de la Corona Catalanoaragonesa.
- Els seus protagonistes, els reis, es comporten segons el codi de la cavalleria, quasi com uns herois.
- Reflecteixen també la humanitat dels reis.
- Creuen en la providència divina: Déu és de part dels reis del casal catalanoaragonés.
- Algunes d'elles va ser escrita amb un llenguatge viu i senzill amb la intenció de ser llegida en veu alta. De vegades trobem exemples on el narrador es dirigeix als "oïdors".

6. Cf. Informació de LES PERSONES I LES LLENGÜES, pàg. 21, del llibre de l'aprenent.

7.

1a CONJUGACIÓ: caçar, canviar, pujar.

2a CONJUGACIÓ: témer, batre, dur.

3a CONJUGACIÓ: (pura): sentir.

3a CONJUGACIÓ: (incoativa): afegir, patir.

3a CONJUGACIÓ: (pura o incoativa): llegir.

8.

- a) La biblioteca de l'institut (TANCAR) tanca al migdia.
- b) Si (SEGUIR) segueixes així aconseguiràs el que vols.
- c) Mentre vosaltres (PASSEJAR) passegeu per la platja, nosaltres prendrem el sol.
- d) La professora vol que nosaltres (SENTIR) sentim les notícies de la ràdio.
- e) (CALLAR) Cal·leu!
- f) (OBRIR) Obri la porta! (a tu)

9. jo sacsege, tu sacseges, ell/a sacseja, nosaltres sacsegem, vosaltres sacsegeu, ells/elles sacsegen

10. mel, serra, gel, terra

1. Resposta oberta. Haurà d'incloure l'estructura i els trets característics relacionats amb la biografia històrica.

2. Activitat de resposta oberta, que haurà d'incloure l'estructura i els trets característics relacionats amb la biografia històrica d'aquest personatge, pàgs. 10-11 de l'apartat COMUNICACIÓ.

3. Jaume I va ser el tercer rei de la Corona catalanoaragonesa, formada de la unió en el 1137 dels territoris de la Corona d'Aragó i dels comtats catalans.

4. La crònica de Ramon Muntaner conta l'ocupació i la conquesta d'Alfons II el Franc de Menorca i se centra en el regnat de Jaume II el Just, quan s'inicia la conquesta de Roger de Flor i els almo-gàvers dels ducats d'Atenes i Neopàtria (a Grècia).

5. Resposta oberta segons el que l'alumnat haja contestat en l'activitat 2 de la pàg. 14 del llibre de text de l'alumne.

6. Cf. Informació de LES PERSONES I LES LLENGÜES, pàg. 20, del llibre de l'aprenent.

7. estudie, treballe, patisc, batem, canvien, estalvieu

8.

- a) (LLEGIR) Llegiu les instruccions!
- b) Per a què (SERVIR) serveix açò?
- c) Mentre (PRENDRE) vosaltres preneu el sol jo em banyaré.
- d) Quan tu (PARLAR) parles nosaltres (ESCOLTAR) escoltem.
- e) (TANCAR) Tanque la porta que fa fred!

9.

jo llig o llegisc (o llegesc o llegeixo)

tu lliges o llegeixes (o llegixes)

ell/ella llig o llegeix (o llegix)

nosaltres llegim

vosaltres llegiu

ells/elles lligen o llegeixen (o llegixen)

10. guerra, cel, verd, pèl

1. Resposta oberta. Haurà d'incloure l'estructura i els trets característics relacionats amb la biografia històrica d'aquest personatge; Cf. les activitats de les pàgs. 12-13 de l'apartat COMUNICACIÓ.

2. Resposta oberta. Haurà d'incloure l'estructura i els trets característics relacionats amb la biografia històrica. Cf. activitat 10 (pàg. 13) de l'apartat COMUNICACIÓ.

3. Les llengües romàniques que es consoliden en aquest període són el galaicoportugués, l'asturià, el castellà, l'aragonés, el català, l'occità, el francès, el francoprovençal, l'italià, el sard, el romanés i el retorromànic.

4. A primeries del segle XIII, l'exèrcit de Jaume I, rei cristià de Catalunya i d'Aragó, va conquerir els regnes musulmans de València i de Mallorca. La campanya militar de València va ser autoritzada pel Papa com a croada contra els musulmans. Després de llargues i dures batalles, el dissabte 9 d'octubre de 1238 el rei, amb les seues tropes, va entrar triomfal a la ciutat de València. Aquest fet significà que les nostres terres s'incorporaven a la civilització occidental i cristiana, amb una llengua i una identitat política noves. El rei va disposar mesures perquè la ciutat i el regne es repoblaren ràpidament amb gent de Catalunya i d'Aragó. Per tant, la llengua del Principat de Catalunya es va estendre a la major part de les terres valencianes. Jaume I va declarar el nostre territori regne independent amb lleis pròpies (els Furs), però dins una mateixa corona i un mateix projecte polític, la Catalanoaragonesa. Per celebrar aquests fets i recordar el nostre origen com a poble, cada 9 d'octubre celebrem la nostra festa nacional.

5. Les nostres quatre Cròniques medievals són uns textos d'història que narren, estimulats pels nostres reis i de vegades de primera mà, els fets de la seua pròpia vida, els seus èxits militars, les conquestes territorials...amb el fi de passar a la història com a herois i la humanitat els recordés gloriosament.

6. Cf. la informació del llibre de l'aprenent (pàg.21) de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES.

7. Cf. la informació del llibre de l'aprenent (pàg. 22) de l'apartat CONEGUEM AL LLENGUA.

8. menjar, caçar, tancar i passejar

9.

jo comence o començo

tu comences

ell/ella comença
nosaltres comencem
vosaltres comenceu
ells/elles comencen

10. arròs, foc, cor, bosc, ressò, petroli, història

1. Resposta oberta. Haurà d'incloure l'estructura i els trets característics relacionats amb la biografia històrica d'aquest personatge; Cf. les activitats de les pàgs. 12-13 de l'apartat COMUNICACIÓ.

2. Cf. Informació teòrica que apareix al llibre de l'aprenent (pàg. 11).

3. Les llegendes i històries que al llarg del temps s'han transmés sobre el rei Jaume I el Conqueridor ens el presenten com un personatge mític, un heroi comparable a altres personatges històrics com Alexandre el Gran: alt, ros i ben plantat, un cavaller fort i valent, un guerrer per al seu poble i per a Déu, que cavalca al capdavant del seus exèrcits, però que, gràcies a la seua habilitat estratègica, conquesta terres amb pocs episodis violents. Per aqueix motiu, a continuació destacarem els aspectes que ambdues figures històriques, Jaume I i Alexandre el Gran, tenen en comú i en marcarem també algunes de les diferències.

En primer lloc, els dos reis tenen un naixement en circumstàncies extraordinàries: segons la mare, Alexandre el Gran va tenir una concepció divina; Jaume I va ser engendrat gràcies a la divina providència i a l'estratagema de la mare d'enganyar el marit, el rei Pere, perquè dormís amb ella. Però el primer va nèixer en el segle IV aC a Macedònia i el segon en el segle XIII dC a Montpeller. A més, als dos els van formar per a regnar: Alexandre el Gran va rebre entrenament militar i intel·lectual sota el mestratge del gran filòsof Aristòtil; Jaume I va ser preparat pels templaris al castell de Montsó.

Quant als aspectes militars, els dos han estat considerats "conqueridors". Els dos reis van succeir molt jòvens el seu pare en el tron, per tant, van començar ben aviat les seues campanyes militars: Alexandre el Gran va succeir el seu pare Felippo II als vint anys i Jaume I als 13 anys. Els dos van conquerir un territori significatiu per al moment: Alexandre el Gran va expandir els seus dominis fins més enllà del riu Indus, a l'Índia; Jaume I va guanyar als àrabs les terres de Mallorca, València i Múrcia. Els dos són hàbils estratègs militars: l'estratègia d'Alexandre el Gran en el camp de batalla encara és objecte d'estudi i admiració; la de Jaume I li va permetre la conquesta i el manteniment del territori amb pocs episodis violents.

A més a més, els dos van fundar ciutats o regnes i van expandir la seua cultura: Alexandre el Gran va fundar ciutats que, amb el temps, han esdevingut importants i va expandir la cultura grega arreu; Jaume I va constituir el Regne de València integrat dins la Corona Catalanoaragonesa i ens va llegar la cultura i la llengua catalanes.

Per altra banda, tots dos van ser valents i generosos, però cruels quan la situació política ho requeria. Els dos es van preocupar per l'art i eren conscients del poder de propaganda que aquest pot tenir: Alexandre el Gran va manar que encunyaren monedes amb el seu retrat que el representen com a Heracles o com a Zeus; Jaume I escriu la Crònica per fer propaganda dels seus fets i justificar la seua política.

Finalment, encara que la manera en què van morir és diferent (Alexandre el Gran va morir molt jove, als 33 anys, a Babilònia, en circumstàncies no esclarides i sense descendència; Jaume I va morir el 1276, als seixanta-set anys, de malaltia i de vellesa, i es troba soterrat al Monestir de Poblet), totes dues morts van suposar la divisió del seu territori (en el cas d'Alexandre el Gran,

entre els seus generals, i en el cas de Jaume I, entre els seus fills).

En conclusió, tant l'emperador Alexandre el Gran com el nostre rei Jaume I han estat dos grans personatges històrics, que han transcendit el seu valor històric i s'han convertit en un mite: són figures que causen l'admiració i sobre els dos circulen llegendes.

4. Els autors que figuren que van escriure les nostres Cròniques medievals són el rei Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner i el rei Pere el Cerimoniós.

5. Les nostres grans Cròniques medievals tenen un valor literari, a més d'històric, perquè no sols s'hi narren les conquestes territorials, sinó que ho fan com si fossen novel·les, les futures novel·les de cavallers i a més destaquen els aspectes més quotidians i humans dels nostres monarques.

6. patir, servir i llegir (només si és conjuga jo llegisc, llegisca, etc., perquè llegir es pot conjugar també amb les formes jo llig, jo llija i llig).

7.

a) Tu no (CONÉIXER) coneixes el professor nou.

b) Cal que ells (CANVIAR) canvien els hàbits i (ESTALVIAR) estalvien més diners.

c) (LLEGIR) Llig açò i sabràs com ho has de fer.

d) Mentre tu (BATRE) bats els ous jo couré la pasta.

e) Ell (PRENDRE) pren les decisions molt ràpidament.

8. jo passege o passejo, tu passeges, ell/ella passeja, nosaltres passegem, vosaltres passegeu, ells/elles passen

9. bunyol, oli, però (encara que en valencià solem pronunciar amb una o tancada), hora, moble, prop, pont.

10. cadira, terra, polze, petroli, estudie

1. Resposta oberta basada en la realització prèvia de les activitats de la pàg. 39.

2. “Superpoders” d’un/una “superheroi”/“superheroïna”:

- Una capa roja que permet ser veloç, fort, àgil i invulnerable.
- Llançar rajos X a través dels ulls.
- La saviesa d’Atenea.
- Ser capaç d’aixecar 360 quilos.
- Parlar diverses llengües.
- Transformar un bastó de fusta en un martell que colpeja la terra.
- Etc.

3. Resposta oberta:

L’alumne hauria d’usar elements lingüístics propis de la descripció (verbs copulatius, sintagmes nominals, substantius i adjectius qualificatius relacionats amb el món medieval, estructura de la informació que responga a algun criteri espacial...) A més, el contingut haurà de tenir relació amb les característiques de la societat medieval estudiades a la unitat: feudalisme, distints estaments socials, religions, estructura de les ciutats, mestissatge cultural, lingüístic...).

4. Rei, nobles, bisbes, abats, grans mestres dels ordes militars, comerciants, mercaders, frares, monges, pagesos, artesans, joglars, hostalers, taverners, mariners, esclaus... Aquests són alguns dels protagonistes de la vida a les ciutats medievals. El lloc que ocupaven en la societat estava rígidament determinat per les normes del feudalisme (una minoria: el rei, els nobles i els alts càrrecs eclesiàstiques tenien el control de la terra i, per tant, el poder econòmic i també el militar) la resta de la població constituïa la base de la societat productiva. L’activitat econòmica principal era l’agricultura i la població vivia al voltant dels castells i de les abadies però, amb el pas del temps, durant la Baixa Edat Mitjana, les ciutats van créixer gràcies al comerç i a la major activitat econòmica. Açò va provocar importants canvis: augmentà la mobilitat social i també la crítica dels cristians contra l’església, fet que va provocar l’aparició d’heretgies. Per a salvaguardar la unitat religiosa i afeblir les veus crítiques van aparéixer els ordes religiosos mendicants. Aquests frares vivien de la caritat i de l’almoïna i predicaven a les ciutats: carmelites, franciscans dominics, agustins, i frares mercedaris (dedicats a rescatar captius). Van propiciar la construcció de nous temples religiosos sufragats per la riquesa procedent de l’activitat econòmica dels burgesos i ho feren d’acord amb un nou estil artístic: el gòtic.

A pesar que la presència i influència de la religió cristiana en la societat medieval era molt gran, en les nostres terres vivien, també, jueus i musulmans. La convivència no va ser fàcil: al Regne de València a finals del segle XIII hi havia uns 200.000 musulmans enfront de 30.000 cristians. Els enfrontaments i les revoltes dels musulmans contra els cristians eren freqüents.

Feudalisme: sistema polític i social de l’Europa medieval basat en el vassallatge : un pacte entre els nobles i el rei i els seus vassalls a canvi de treball i de protecció.

5. Resposta lliure, però centrada en els punts següents:

Biografia: Ramon Llull (Mallorca 1232-1316) era un noble mallorquí que va abandonar la seua vida acomodada per servir Déu. Va dedicar pràcticament tota la seua vida a predicar la fe cristiana per diversos països i territoris, enfrontant-se al poder de reis i de papes, a naufragis i a perills. I mentre feia tot això va escriure unes 250 obres de temàtica diversa i en diverses llengües: en llatí, que era la llengua de cultura, en català, que era la llengua del poble, i en àrab, per dirigir-se als musulmans del nostre territori i als del nord d'Àfrica. Va ser un dels primers escriptors d'Europa a emprar una llengua romànica, el català, per a escriure obres de contingut culte i científic. Entre aquestes destaquen *Arbre de ciència* i *Ars magna*. Les obres més conegudes són les literàries, entre les qual destaquen *Fèlix o Llibre de meravelles* i *Romanç d'Evast e Blanquerna*. Representa l'esforç titànic d'un home convençut de la veritat de la seua fe per a convertir els infidels al cristianisme. I no ho va fer amb les armes, com feien els exèrcits de papes i reis que organitzaven croades contra musulmans o heretges cristians. Va usar la paraula, la raó, el pensament filosòfic i científic de l'època per a argumentar les seues idees i convèncer els no creients.

6.

- a) Sí; els humans naixem amb aquesta capacitat impresa en el codi genètic. Aquesta capacitat ens permet d'aprendre i de comunicar-nos amb signes lingüístics. La nostra espècie (*Homo sapiens*) té la possibilitat d'usar la paraula per a comunicar-se i això ens fa diferents de la resta dels animals.
- b) Els animals responen a estímuls de forma automàtica. Hi ha animals que emeten senyals (mouen les ales per avisar del perill, canten per cridar la femella, etc.) i ho fan de manera instintiva. Els únics animals que parlen són els humans.
- c) No, la capacitat del llenguatge no té límits; la podem afavorir expressant-nos i comunicant-nos amb les persones que ens envolten, estudiant diferents llengües, llegint, veient pel·lícules en més d'una llengua...

7.

- a) Que no té por al perill: valent
- b) Que és molt despert i alegre: eixerit
- c) Que és tranquil: cassolà
- d) Que és estrany i crida l'atenció pels vestits que porta i les coses que fa: estrafolari

8.

- a) siga; b) som; c) volguesses o volgues; d) heu.

9. Cf. Informació teòrica que apareix al llibre de l'aprenent (pàg. 50).

10. suborn, titular, enyorança, assemblea, vulguen.

1. Una història, un relat, un conte... s'han de poder estructurar en:

- Plantejament de l'acció i presentació del lloc, dels personatges, etc.
- Nuc de la història o plantejament del conflicte.
- Desenllaç o resolució del conflicte.

2. Resposta oberta basada en la informació apresada entorn els “superherois”.

3. Resposta lliure basada en la descripció de la ciutat imaginada de Montortal i la informació sobre el context històric del segle XIII que apareix tant a la unitat 1 com a la unitat 2.

4.

- El feudalisme és el sistema polític i social de l'Europa medieval basat en el vassallatge: un pacte entre els nobles i el rei i entre els nobles i els seus vassalls a canvi de treball i protecció.
- Els ordes religiosos mendicants eren frares que vivien de la caritat i de l'almoina i predicaven a les ciutats: carmelites, franciscans dominics, agustins, i frares mercedaris (dedicats a rescatar captius). Van propiciar la construcció de nous temples religiosos sufragats per la riquesa procedent de l'activitat econòmica dels burgesos i ho feren d'acord amb un nou estil artístic: el gòtic.
- Gòtic: nou estil artístic que s'imposarà a Europa a partir del s. XIII.
- Burgesos: habitants de les ciutats, que van propiciar un augment de l'activitat econòmica i van millorar la seua posició social i econòmica.

5. Resposta oberta però el contingut ha de fer referència als punts següents:

- El *Blanquerna* és una novel·la escrita en prosa i no en vers com era habitual.
- Es considera el *Blanquerna* com la primera biografia d'un personatge en la literatura europea medieval.
- Llull hi defensa la validesa de la fe com de la raó per convèncer els infidels.
- La finalitat de tota l'obra de Llull és evangelitzar i difondre el pensament cristià.
- Apareixen en el fragment elements presumptament autobiogràfics.
- Llull utilitza molts recursos perquè el seu pensament arribe clarament als destinataris.

A més a més en la introducció s'haurà de presentar l'escriptor, contextualitzar-lo cronològicament i esmentar la transcendència històrica del personatge. Per a finalitzar el text, com a conclusió, s'hauran de resumir els dos punts principals de l'escriptor i de la seua obra i tancar amb una frase contundent.

6.

- No, el llenguatge és la facultat exclusiva de l'ésser humà de comunicar-se mitjançant una llengua o conjunt de signes lingüístics (fonemes, morfemes, mots, oracions, textos).
- Moltes, com més llengües parle una persona més desenvoluparà la seua capacitat comunicativa i li resultarà més fàcil aprendre'n d'altres, tindrà més agilitat per a usar-les, etc.

7.

- a) Que és molt despert/a i alegre: eixerit.
- b) Que li agrada tenir-ho tot ben ordenat: endreçat.
- c) Que no té energia, ni interès, ni ganes de fer coses: apàtic.
- d) Que sap guardar els secrets i parla poc: discret.

8.

Present indicatiu	Present subjuntiu	Imperfet subjuntiu
sóc	sigués	fos o fóra
estic	estigués	estigués o estiguera
puc	pugués	pogués o poguera
vull	volgués	volgués o volguera
he	hagués	hagués o haguera

9.

- a) [ku'bErt] o [ko'bErt]
- b) [fu'dəi(r)] o [fu'dəir]
- c) [devan'tal] o [davan'tal]
- d) [aspera(r)] o [espe'rar]

10. bucal, joventut, duplicat, mocar-se, mucositat.

1. Per poder construir un argument el creador d'històries ha de formular-se preguntes com ara: "Qui protagonitza la història?", "com és?", "on viu?", "amb qui viu?", "quin fet succeeix?", "com afecta al protagonista?"...

2.

- TEXT A: Clark Joseph kent, Superman
- TEXT B: Bruce Wayne, Batman

3. El guió hauria de contenir els punts següents:

- Aspecte extern d'una ciutat medieval: edificis principals, estructura, elements de protecció, alçada de les cases, estil de les construccions...
- La societat medieval: estaments socials, el feudalisme, el vassallatge, l'estructura social de piràmide...
- La convivència de religions.

4. Resposta oberta.

El text ha de ser un text expositiu per a comparar. A banda de presentar l'estructura prototípica dels textos expositius (introducció, desenvolupament i conclusió) hauria de presentar en el desenvolupament alguna seqüència de comparació organitzada amb connectors per a comparar i contrastar (*d'un banda, d'altra, en canvi, per contra...*) El text ha de presentar Ramon Llull com un heroi diferent, un heroi sense armes, que usava la força de la seua paraula, dels seus llibres, de la seua filosofia i pensament front als típics herois medievals, guerrers i cavallers, destres amb les armes.

5. Aquest llibre és una espècie de novel·la que narra com Blanquerna abandona la seua llar, els seus pares Evast i Aloma i la seua promesa Natana, amb el fi de servir Déu i de buscar el grau perfecte de cristiandat. Per això, primerament, vagabundeja pel bosc on troba personatges diversos, fins que s'adona de la necessitat de dedicar la seua vida a Déu sota una regla monàstica. Així es fa monjo, després és nomenat abat, bisbe i papa de Roma, al mateix temps que va reformant la societat segons la seua pròpia doctrina. Però hi renuncia per fer-se ermità i dedicar-se exclusivament a pregar i a meditar.

6.

- a) El conjunt de fonemes que permet formar morfemes, mots, oracions i textos.
- b) El llenguatge humà forma part del nostre codi genètic i ens permet comunicar-nos amb signes lingüístics; com més l'exercitem més habilitat lingüística adquirirem i més creatius serem en l'ús de la paraula.
- c) La capacitat del llenguatge no té límits; la podem afavorir expressant-nos i comunicant-nos amb les persones que ens envolten, estudiant diferents llengües, llegint, veient pel·lícules en més d'una llengua...

7.

- a) Estar feliç.
- b) Que li agrada molt la llar.
- c) Ser prudent.
- d) Somiador (somiadora).
- e) Que és molt tolerant.

8.

- Present d'indicatiu de *ser* (ésser): jo sóc, tu ets o eres, ell/ella és, nosaltres som, vosaltres sou, ells/elles són.
- Present d'indicatiu d'*haver*: jo he, tu has, ell/ella ha, nosaltres hem (havem), vosaltres heu (havem), ells/elles han.
- Present de subjuntiu de *ser* (ésser): jo siga, tu sigues, ell/ella siga, nosaltres siguem, vosaltres sigueu, ells/elles siguin.
- Present de subjuntiu d'*haver*: jo haja, tu hages, ell/ella haja, nosaltres hàgem, vosaltres hàgeu, ells/elles hagen.
- Imperfet de subjuntiu de *ser* (ésser): jo fos/ fóra, tu fosses/ fores, ell/ella fos/ fóra, nosaltres fóssem/fórem, vosaltres fósseu/ fóreu, ells/elles fossen/ foren.
- Imperfet de subjuntiu d'*haver*: jo hagués/-era, tu haguesses/-eres, ell/ella hagués/-era, nosaltres haguéssem/-érem, vosaltres haguésseu/-éreu, ells/elles haguessen/-eren.

9. a) titular b) assemblea c) ambaixada d) **esmorzar** e) **assassinat** f) **avaluació** g) **enyorança** h) bucal i) **enveja**

10.

- a) Tu no (CONÉIXER) coneixes el professor nou.
- b) Cal que ells (CANVIAR) canvien els hàbits i (ESTALVIAR) estalvien més diners.
- c) (LLEGIR) Llig açò i sabràs com ho has de fer.
- d) Mentre tu (BATRE) bats els ous jo couré la pasta.
- e) Ell (PRENDRE) pren les decisions molt ràpidament

1. Els ingredients més importants per a inventar una història són: personatges, esdeveniments, espai i temps (època i durada en què esdevenen els fets).

2. Els “superherois” i les “superheroïnes” dels còmics tenen uns poders sobrenaturals que superen als dels humans i fins i tot als dels déus i semidéus de les mitologies clàssiques perquè els seus creadors els han atorgat una intel·ligència i uns coneixements que connecten ben bé amb els avanços tecnològics de la societat actual i de la ciència ficció.

3. Resposta oberta: es pot buscar una foto d’una ciutat medieval emmurallada o aprofitar la fotografia de la pàgina 40 del llibre de text.

4. Un cavaller molt dolent i orgullós perquè és hàbil amb les armes rapta una donzella del seu castell. Blanquerna es troba amb el cavaller dolent i la donzella li demana ajuda. Blanquerna conta una historieta al cavaller per fer el seu raonament més comprensible i efectiu: un home molt savi en ciències predica la fe cristiana als musulmans, molts dels quals abandonen la seua fe. El savi argumenta que el seu poder i fortalesa són majors que les del rei i els altres musulmans, perquè ell creu que Déu s’encarnà en Jesucrist i aquest, morint en la creu, salvà la humanitat dels seus pecats. El rei musulmà s’enutja molt i vol matar-lo. L’argument de Blanquerna és que, si el cavaller deixa lliure la donzella, demostrarà que en el seu interior és superior la noblesa i la bondat a la maldat, la luxúria i la força corporal.

5. Resposta lliure basada en aquesta informació:

Ramon Llull representa l’esforç titànic d’un home convençut de la veritat de la seua fe per a convertir els infidels al cristianisme. I no ho va fer amb les armes, com feien els exèrcits de papes i reis que organitzaven croades contra musulmans o heretges cristians. Va usar la paraula, la raó, el pensament filosòfic i científic de l’època per a argumentar les seues idees i convèncer els no creients. S’hauran d’esmentar les dades biogràfics que posen de manifest el tipus de vida que va dur, els riscos i perills que va assumir, el seu afany de superació; també es poden usar com a raons i arguments totes les obres que va escriure i les llengües en què ho va fer.

6. Cf. informació pàgs. 46-47 de l’apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES.

7.

- a) Tenir peresa, ser un malfaener.
- b) Estar molt feliç.
- c) Estar inquiet, desficiós, preocupat.
- d) Estar desil·lusionat, fet pols.
- e) Ser un babau, pocasolta.

8. a) enyorança b) meravellós c) esperança d) muntanya e) jugar f) bucal g) mocador h) assemblea
i) titular

9.

COSIR: cus, cusa, cosit.

COLLIR: cull, culla, collit.

ENGOLIR: engul, engulla, engolit.

10.

a) Nosaltres (VOLER) volem que les vacances arriben prompte.

b) Fa temps que vosaltres (HAVER) heu acabat?

c) Jo no (SER) sóc de Benidorm sinó de Pego.

d) Tant de bo que nosaltres (PODER) puguem (o poguéssim o poguérem) arribar els primers!

e) Si tu (HAVER) haguesses o hagueres fet els deures ara podries estar més tranquil.

1. Resposta que haurà de tenir en compte les idees desenvolupades en el tema sobre les prediccions de futur de l'apartat COMUNICACIÓ.

2. Resposta oberta que haurà de tenir en compte la informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent.

3. Cf. Informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent.

4. La resposta hauria de tenir en compte els aspectes següents:

- El Regne de València era jove; les ciutats creixien ràpidament; es generaven problemes de convivència i seguretat; es necessitava educar i formar els habitants de les ciutats; els Jurats necessitaven assessorament per governar; no era una societat homogènia des d'un punt de vista cultural i religiós; feien falta valors morals i ètics que milloraven la convivència i el comportament dels habitants; les ciutats van patir epidèmies de pesta que van aguditzar la sensació de crisi entre la població; es tenia por a la vida del més enllà, a l'apocalipsi i el judici final, cosa que en alguns casos va augmentar la relaxació dels costums i dels ensenyaments cristians.
- L'obra d'Eiximenis és una mostra de la voluntat educativa i instructora que es tenia: ensenyar els habitants de la ciutat a viure cívicament, a menjar i beure educadament, a vestir-se decentment d'acord amb la moral cristiana... Perquè comprenguessen els seus ensenyaments, Eiximenis introduïa exemples, narracions breus, faules... i emprava un llenguatge acurat i fresc i espontani que reflectia la parla de l'època.
- La predicació de sant Vicent anava dirigida al poble amb la intenció de mantenir-la en els principis cristians i en el temor de Déu. Era una forma d'alliçonar moralment la població.

5. L'any 1382, va arribar a València Francesc Eiximenis (1330-1409), el frare franciscà de Girona, format a les universitats d'Oxford (Anglaterra) i de Tolosa (Occitània, al sud de l'actual França), i tan esperat pel jurats de la ciutat. Va ser assessor dels Jurats fins l'any 1408 en què va deixar la nostra ciutat. Al llarg de la seua vida va escriure obres de temàtica religiosa i moralitzant. Entre elles destaca *Lo Crestià*, una extensa guia moral, amb finalitat educativa sobre la forma adequada de vestir, de seure a taula, d'ocupar el temps, d'alimentar-se, de comportar-se i de relacionar-se amb els altres ciutadans... Perquè comprenguessen els seus ensenyaments, introduïa exemples, narracions breus, faules... i emprava un llenguatge acurat i fresc i espontani que reflectia la parla de l'època. D'aquest extens llibre inacabat, cal destacar el volum 12, anomenat *Regiment de la cosa pública*, en el qual reflexionava sobre la manera com havia de ser el bon govern d'una ciutat.

6. Al món és habitual que hi haja més d'una llengua en un mateix estat, i sol ocórrer que no coincideixquen les fronteres polítiques i els límits lingüístics; per exemple, el català es parla a Espanya, a França, a Andorra, a Itàlia (a l'Alguer, a l'illa de Sardenya); el francès es parla a França, a Bèlgica, a Suïssa...

7.

- a) Quan ells (EIXIR) isquen del cinema soparem junts.
- b) Com vols que (FER) faci calor si som a Nadal!
- c) Per què vols que elles (VENIR) vinguen amb nosaltres?
- d) Si (TENIR) tingués o tinguera em posaria l'abric.
- e) M'han dit que si (TENIR) tingueren o tinguessen diners anirien a París.

8.

- a) els, els
- b) Hi, ho
- c) en
- d) les
- e) ho

9. a) lletjos, b) roig, c) enveja, d) roja, e) jerarquia, f) roges, g) rojos, h) projectil, i) escabetx, j) companatge

10. vinc, vens, ve, venim, veniu, venen

1. Resposta que haurà de tenir en compte les idees desenvolupades en el tema sobre La perspectiva de l'apartat COMUNICACIÓ.

2. Resposta oberta que haurà de tenir en compte la informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent. Concretament la pregunta ateny al fet que Internet i la presència massiva de telèfons mòbils no s'havia previst mai anteriorment.

3. Resposta oberta que haurà de tenir en compte la informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent.

4. Els gremis eren agrupacions d'artesans del mateix ofici per a regular el treball i la qualitat de la producció: solien viure al mateix carrer.

- El Consell era l'òrgan de govern format per representats dels gremis i les parròquies, que representava la ciutat davant del rei i nomenava representats davant la cort.
- Els jurats eren ciutadans honrats i rics que representaven el poble i nomenaven els membres dels consells
- Les confraries eren associacions professionals amb finalitat benèfica que eren sota la protecció d'una figura religiosa: un sant o mare de déu.

5. L'any 1398 un important personatge de la vida valenciana, el dominic sant Vicent Ferrer, després d'haver-se curat miraculosament d'una malaltia, deixa els seus càrrecs eclesiàstics per dedicar-se sols a predicar. La gent pensava que fi del món s'acostava i sant Vicent va decidir dedicar la seua vida a ajudar la gent a fer el trànsit.

Viatjava a cavall d'un ase i anava acompanyat d'un nombrós seguici de gent i dels reportadors que prenién al peu de la lletra, en català i en llatí tot el que deia en els sermons. Les seues predicacions eren molt llargues i molt efectistes. Va predicar no sols a la Corona d'Aragó, sinó també per Castella, França, Itàlia, però sempre ho va fer en valencià. Les imatges artístiques del sant el representen sempre amb el dit índex en alt. A causa dels miracles que se li atribueixen, el van nomenar sant l'any 1455.

6. Set: el gallegoportugués, el basc, el català, el castellà, l'aragonés, l'asturleonés i l'occità (amb el nom d'aranés).

7.

- Present de subjuntiu del verb venir: jo vinga, tu vingues, ell/a vinga, nosaltres vinguem, vosaltres vingueu, ells/elles vinguen.
- Imperfet de subjuntiu del verb anar: jo anés/-ara, tu anesses/-ares, ell/a anés/-ara, nosaltres anéssem/-àrem, vosaltres anésseu/-àreu, ells/elles anessen/-aren

8.

- a) Ahir **la** vam veure.
- b) La meua veïna **n'**ha comprat.
- c) **L'**hem rebut.
- d) **Els** he comprat (o els he comprats).
- e) L'amic del meu germà me **n'**ha gravat dos.
- f) Vigileu-**la**!

9. a) despat**tx**os, b) esglaiar-se, c) pagés, d) **tx**eca, e) trajecte, f) colla, g) jersei, h) plat**g**es, i) majes-tat, j) passejos

10. Present de subjuntiu *d'anar*: que jo vaja, que tu vages, que ell/ella vaja, que nosaltres, anem, que vosaltres aneu, que ells/elles vagen.

O bé vegeu una flexió verbal.

UNITAT 3

Solucions PROVA C

1. Resposta oberta que haurà de tenir en compte la informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent.

2. Resposta oberta que haurà de tenir en compte la informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent.

3. Resposta oberta que haurà de tenir en compte la informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent.

4. Resposta lliure que ha de tenir en compte la informació sobre el context històric, l'estructura social, els problemes de delinqüència i higiene i la informació sobre la malaltia de la pesta que hi ha en la part de LITERATURA de la unitat 3 del llibre.

5. Resposta lliure però s'ha de tenir en compte la informació següent:

Semblances:

- Els dos tenen una important formació escolàstica.
- Els dos van viure de prop el Cisma d'Occident i hi van tenir un paper important al costat del papa Lluna (Benet XIII)
- Els dos pretenien educar i formar al poble
- Els dos pertanyien a ordes religiosos de predicadors
- Els dos fan servir recursos per a apropar el seu missatge al poble
- Els dos usen un llenguatge planer, fresc i viu.
- Els dos hi van viure a València i en la 2/2 del segle XIV

Diferències:

- Eiximenis és un franciscà, sant Vicent és dominic
- Eiximenis és un reformador, sant Vicent és un adoctrinador
- Eiximenis va escriure llibres; sant Vicent solament va predicar
- Sant Vicent usa recursos teatrals i dramàtics en les seues sermons; Eiximenis introdueix recursos narratius en els seus escrits: contes, faules, succeïts.

6. Nou: francès, occità, alemany, bretó, italià, català, basc, neerlandés i francoprovençal.

7.

- a) Quan jo (EIXIR) isc de l'institut, tu (ANAR) vas a la biblioteca.
- b) Cal que (FER) faces uns bons esquemes per a aprovar.
- c) Si tu (VENIR) vinguesses o vingueres amb mi acabariem més prompte.

- d) Quan jo (ANAR) vaja a la universitat, tu aniràs a l'institut.
- e) M'agradaria que vosaltres (VENIR) vinguésseu o vinguéreu a la festa del meu aniversari.

8.

- a) Quan jo **m'alce**, **em** vist i desdejune abans d'anar a l'institut.
- b) **T'ha** (o **m'ha** o **ens** ha o **us** ha) telefonat la xica de l'altre dia?
- c) No **us** (o **li** o **ens**)compreu els discos, jo us **els** deixaré.
- d) **Ho** faré tan prompte com podré.
- e) Crideu-**los** ben fort que no **us** (o **ens**) han sentit.

9. vellesa, maionesa, projecte, **gimnàstica**, lletja, platja, paisatge, orgia, lletges, Jerusalem.

10. eisc, ixes, ix, eixim, eixiu ,ixen.

1. Resposta oberta que haurà de tenir en compte la informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent.

2. Resposta oberta que haurà de tenir en compte la informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent.

3. Resposta oberta que haurà de tenir en compte la informació teòrica sobre els textos predictius (pàg. 63) del llibre de l'aprenent.

4. Resposta basada en al informació que hi ha a la pàgina 65 del llibre.

També s'anomenava pesta bubònica, pesta negra i mort negra. A Europa van morir al segle XIV uns 25 milions de persones a causa de la pesta. A Àsia van morir uns 60 milions de persones. És una malaltia infecciosa causada per un bacteri. Les picades de puces transmetien la malaltia. Els jueus van ser acusats de transmetre la malaltia en diverses ocasions. Els calls, zones de les ciutats on vivien els jueus, van ser atacats a causa de les acusacions. La roba era un dels principals vehicles de transmissió de la malaltia.

5. Sant Vicent viatjava a cavall d'un ase i anava acompanyat d'un nombrós seguici de gent i dels reportadors, que prenen al peu de la lletra, en català i en llatí tot el que deia en els sermons. Les seues predicacions eren molt llargues i molt efectistes. Va predicar no sols a la Corona d'Aragó, sinó també per Castella, França, Itàlia però sempre ho va fer en valencià. Un dels temes preferits en els seus sermons era la fi del món, tema amb el qual atemoriria la gent i la feia ser més conscient.

6. Espanya, França, Gran Bretanya i Bèlgica, per exemple.

7.

- Present d'indicatiu de fer: jo faig, tu fas, ell/a fa, nosaltres fem, vosaltres feu, ells/elles fan.
- Present de subjuntiu de tenir: jo tinga, tu tingues, ell/ella tinga, nosaltres tinguem, vosaltres tingueu, ells/elles tinguin.
- Imperfet de subjuntiu d'eixir: isqués/-era, tu isquesses/-eres, ell/a isqués/-era, nosaltres isquéssim/-érem, vosaltres isquéssiu/-éreu, ells/elles isquessen/-eren.

8.

- a) Ahir vam veure la teua cosina (CD).
- b) La meua veïna ha comprat gelats de maduixa (CD) als xiquets (CI).
- c) He escrit als meus amics (CI).

- d) L'amic del meu germà m'ha deixat un disc (CD).
- e) Hem rebut un correu electrònic (CD).
- f) He comprat un regal (CD) a Lluís (CI).
- g) Carme ha espentat Rosa i Carles (CD).

9. lletja, mitja, cartutxera, injecció, passeig, rellotge, pàgina, rajar, xapa, anxova

10. tinga, tingués, tinga, tinguem, tingueu, tinguen

1. Resposta basada en la informació treballada en els diferents gustos i estils musicals del grup classe.

2. Cf. La informació de la pàg. 89 de l'apartat de COMUNICACIÓ.

3. La lírica trobadoresca s'originà als comtats del sud de França al voltant del segle XII. En aquest tipus de poesia el trobador, d'origen generalment noble, canta un amor idealitzat que sent per la seua estimada, una dama, també d'origen noble, i casada. El trobador li ret homenatge i amaga el seu nom sota un senyal o pseudònim; per tant, reflecteix en el terreny poètic les relacions de vassallatge de la societat feudal. La dona és considerada com un ésser sublim (o superior), model de totes les virtuts. Els nostres trobadors escrigueren en occità.

4. És un cavaller valencià del segle XV que escriu poesia totalment en valencià. La seua poesia parteix de la tradició trobadoresca, però la supera. La novetat respecte al context literari del moment (tant el trobadoresc com la nova poesia renaixentista d'Itàlia) és el concepte l'amor i de la dona: amb sinceritat, mostra les angoixes que li produeix l'amor passional que sent per una dona amb virtuts i defectes.

5. Cf. informació de la pàgina 99 del llibre de l'alumne.

6. No, ja que hi ha factors diversos que condicionen la nostra manera d'expressar-nos, com ara: el tema, el grau de formalitat, el canal, la situació o context, la relació amb el receptor i la intenció o propòsit.

7.

- careto.
- conya.
- pegar a fugir.
- no en pipes ni mitja.
- ha fet campana (o fugina) moltes voltes.

8.

- a) Ahir **la** vam veure.
- b) La meua veïna **n'**ha comprat.
- c) **L'**hem rebut.
- d) **Els** he comprat (o els he comprats).
- e) L'amic del meu germà me **n'**ha gravat dos.
- f) Vigileu-**la**!

9. Primera persona del present d'indicatiu: jo duc, jo vinc, jo estenc

Primera persona del passat simple: jo duguí, jo vinguí, jo estenguí.

10.

- a) Anirem a Roma **amb** vaixell (o **en** vaixell).
- b) He tallat la fotografia **amb** estisores.
- c) Arribaré **en** mitja hora.
- d) Cal que mengem la truita només **amb** forqueta.

1. Resposta basada en la informació dels estils de música moderna treballats en l'apartat de COMUNICACIÓ.

2. Reportatges, biografies, entrevistes, presentacions de discos i de vídeos, lletres de cançons, concursos, agendes de concerts i de festivals, llistes d'èxits...Cf. informació pàg. 89 de l'apartat de COMUNICACIÓ.

3. Un segle d'or és un període temporal en què l'art, la ciència o qualsevol altra disciplina assoleix el màxim desenvolupament i esplendor. Un segle d'or no s'estén exactament en cent anys, sinó que es tracta d'un concepte que permet agrupar diversos esdeveniments i personalitats, sense un límit temporal exacte i precís. Així doncs, un segle d'or literari és el període de plenitud d'una determinada literatura. Des del darrers vint anys del segle XIV fins als primers del segle XVI, la literatura catalana viu una de les èpoques més brillants i, alhora, més decisives de la seua història i els escriptors que ho fan possible són valencians o es troben vinculats a València. En efecte, sols fixant-nos en un gènere, el de la poesia per exemple, la poesia catalana evoluciona des d'una temàtica i una mentalitat netament feudals (Pere Marc) fins a una temàtica i una mentalitat de prefiguració renaixentista (Joan Roís de Corella); des d'una llengua poètica artificiosa plena de provençalismes fins a una llengua pura i elegant.

4.

- a) Ausiàs Marc és el primer poeta de la Corona d'Aragó que escriu la seua poesia totalment en valencià. Sí
- b) Tota la poesia d'Ausiàs Marc versa sobre l'amor. No
- c) Ausiàs Marc segueix les regles de versificació de la poesia dels trobadors. Sí
- d) Va ser un cavaller noble que sempre es va dedicar al govern de les seues possessions. No
- e) La seua poesia amorosa es debat entre un amor pur i un amor sensual. Sí
- f) La seua poesia expressa amb sinceritat els turments i preocupacions interiors. Sí
- g) La dama estimada pel poeta és una dona de carn i ossos. Sí

5. Cf. la informació de la pàgina 98 del llibre de l'alumne.

6.

- a) El registre col·loquial és característic de la comunicació oral.
- b) El registre mitjà se sol utilitzar per a adreçar-se a receptors genèrics o no coneguts i en contextos com ara la premsa escrita, la televisió, els llibres, l'ensenyament, el govern i l'administració.
- c) El registre formal, elaborat.

7.

- a) Ho has de comprovar amb la calculadora (instrument).
- b) Vine amb tots els amics que tens (companyia).
- c) Si vols anar a Moscou has d'anar-hi amb avió (mitjà de locomoció).
- d) Vull un café amb llet i torrades amb melmelada (manera).
- e) He traçat les paral·leles amb l'escaire i amb el cartabó (instrument).

8.

- a) Quan jo **m'**alce, **em** vist i desdejune abans d'anar a l'institut.
- b) **T'**ha (o **m'**ha o **ens** ha o **us** ha) telefonat la xica de l'altre dia?
- c) No **us** (o **li** o **ens**)compreu els discos, jo us els deixaré.
- d) **Ho** faré tan prompte com podré.
- e) Crideu-**los** ben fort que no **us** (o **ens**) han sentit.

9. força, formalitzat, onze, braç, dèssset, donzella, encendre, horitzó, masia, cançó, arrossegar, sabó, zoòleg, zero, Puçol, atzucac, caçador, zeta, president, exposar

10.

- a) Bec massa café: **En** bec massa.
- b) M'he trobat dos euros: Me **n'**he trobat dos.
- c) He regalat fl ors a ma mare: **Li** he regalat fl ors.
- d) Conta un acudit als alumnes: Conta'**ls** un acudit.

1. Resposta basada en la informació dels estils de música moderna treballats en l'apartat de COMUNICACIÓ.

2. Resposta basada en la informació de les activitats 7 i 8 de l'apartat COMUNICACIÓ.

3. Els autors que formen part del Segle d'Or literari valencià són sor Isabel de Villena, Ausiàs Marc, Joan Roís de Corella, Joanot Martorell, Jaume Roig i, si ens endarrerim un poc en el temps, sant Vicent Ferrer.

4. Les respostes correctes són a.2; b.3; c.1

5. Els poemes amorosos dels italians Dante (1265-1321) i Petrarca (1304-1374), precursors del Renaixement, canten que l'amor a l'estimada, la dona angelicata o pura, fa que ells milloren moralment i que els acoste a Déu. Aquest nou estil poètic és dolç o de rimes suaus.

6.

- Registre col·loquial: col·legues; un cau; la bòfia; pispar; pasta.
- Registre mitjà: companys; ocorre; una casa; la policia; furtar; diners.
- Registre formal: condeixebles; s'esdevé; un habitatge; els cossos de seguretat; sostraure; cabals.

7.

- a) La professora vol que tu (ESCRIURE) escrigues una redacció.
- b) M'agrada que vosaltres us (RIURE) rigueu quan conte acudits.
- c) Ens va demanar que nosaltres (RESOLDRE) resolguéssim (o resolguérem) el problema.
- d) No pensava que ell (OFENDRE'S) s'ofengués (o s'ofenguera) pel que li vaig dir.
- e) Jo (APRENDRE) aprenquí a tocar el violí en dos anys.

8.

- a) Demà **els** (o **em, et, li, us**) compraré els caramels que tant **els** (o **m', t', li, us**) agraden
- b) **Hi** aniré demà! No **ho** digues més voltes!
- c) Quan tornaràs de València? / **En** tornaré cap a les huit.
- d) Has vist les teues amigues? / No, no **les** he vistes.
- e) Has fet el que t'he dit? / Sí, sí que **ho** he fet.

9.

- a) A la vidriola hi ha molts diners: A la vidriola **n'**hi ha molts.
- b) Ahir vaig veure aqueixa pel·lícula: Ahir **la** vaig veure.
- c) No puc creure tot el que dius: No **ho** puc creure.
- d) He deixat el llibre al meu company: **Li** he deixat el llibre.

10.

- a) cançó (==)
- b) casualment (___)
- c) enfonsar (==)
- d) feliç (==)
- e) esperança (==)
- f) puces (==)
- g) països (___)

1. Resposta basada en la informació dels estils de música moderna treballats en l'apartat de COMUNICACIÓ.

2. Resposta oberta basada en la informació de l'activitat 9 de l'apartat de COMUNICACIÓ.

3. Alguns edificis gòtics valencians que es van construir o iniciar en el segle XV són: el Reial Monestir de la Trinitat, les Torres de Serrans, les torres de Quart, la Llotja de la Seda, l'actual Palau de la Generalitat, l'església de sant Doménec...

4. Ausiàs Marc ha escrit una extensa i destacadíssima obra poètica de vora 130 composicions. La seua poesia va estar traduïda ben aviat i va exercir una influència considerable no sols en els poetes catalans posteriors, sinó també en autors d'altres literatures, com per exemple els del Segle d'Or castellà (Boscán, Garcilaso de la Vega, Quevedo).

És el primer a escriure poesia en valencià i no en occità com feien els trobadors. En la seua poesia reflecteix sincerament les seues reflexions sobre l'amor: el dolor que causa l'amor no correspost i la seua angoixa per arribar a un amor pur, intel·lectual (propi de l'ànima), que no pot assolir, i el seu penediment per practicar un amor passional (propi del cos).

La seua poesia parteix de la tradició trobadoresca, tant formalment (cinc estrofes o cobles de vuit versos decasíl·labs amb una estrofa de tornada de quatre; l'ús del senyal) com temàticament (la petició de ser correspost per la dama; la mort per manca d'amor...), però la supera i la seua originalitat estableix les coordenades de la poesia moderna. La novetat respecte al context literari del moment (tant el trobadoresc com la nova poesia renaixentista d'Itàlia) és el concepte mateix de la poesia i de la dona. El poema serveix per a oferir una densa i personal reflexió sobre la complexitat de l'amor i el dolor que aquest causa en l'ésser humà. La poesia de Marc abandona l'ideal femení ple de tòpics, tant de la poesia trobadoresca com de la renaixentista i dona pas a una visió molt realista de les dones, als qui mostra amb qualitats positives i negatives. La base d'aquest concepte amorós es troba, en gran mesura, en la moral cristiana i la filosofia dominant en l'època, l'escolàstica, (segons les quals la naturalesa dels humans consta de dues parts: una material i una altra espiritual), en la ciència mèdica del seu temps (que considera l'amor com una malaltia), però també dels clàssics llatins (Sèneca, Ovidi...) i dels nostres (Ramon Llull, Francesc Eiximenis). I Marc transmet tot això a través d'un llenguatge poètic molt renovat: un registre col·loquial farcit de termes filosòfics i mèdics, en versos mancats de musicalitat, amb abundants símls desagradables (comparacions de l'estat sentimental del poeta amb tempestes, malalties, naus que perillen, etc.) i de moltes hipèrboles, antítesis i paradoxes.

5. Jaume Roig, amb la seua obra l'Espill, exagera moltíssim la tradició misògina medieval (la que expressa odi a les dones). Precisament aquest tret és el que més s'ha destacat d'aquesta obra, ja que és l'atac més virulent que es coneix en literatura. Però, en realitat, aquest llibre és molt més que un exagerat llibre misogin, ja que presenta característiques que demostren l'enginy literari de l'autor i el valor de l'obra: el llibre té un to moralitzant (pretén aconsellar els hòmens que s'aparten de les dones; és un reflex (encara que deformat) de la realitat de l'època; l'autor demostra els seus

coneixements; els personatges són predominantment burgesos i el punt de vista és també burgés; està escrita amb un humor cruel, ja que ridiculitza els personatges.

6. La imatge i l'opinió que tenim d'una llengua moltes vegades no depén d'aqueixa llengua mateixa, sinó de factors com: la imatge que tenim de les persones que la parlen, la importància econòmica i política del país on es parla aqueixa llengua, la importància que donem als llocs i a les circumstàncies on s'utilitza aqueixa llengua.

7.

- a) Aquest matí he vist el meu veí: Aquest matí l'he vist.
- b) Porta els discos als xiquets: Porta'ls els discos.
- c) Deixa la xiqueta a la veïna: Deixa-li la xiqueta.
- d) Compreu els bitllets abans que s'acaben: Compreu-los abans que s'acaben.

8.

- a) Ahir vam veure la teua cosina (CD).
- b) La meua veïna ha comprat gelats de maduixa (CD) als xiquets (CI).
- c) He escrit als meus amics (CI).
- d) L'amic del meu germà m'ha deixat un disc (CD).
- e) Hem rebut un correu electrònic (CD).
- f) He comprat un regal (CD) a Lluís (CI).
- g) Carme ha espentat Rosa i Carles (CD).

9.

- a) **Amb** qui vindràs?
- b) Ho has de fer **amb** molta atenció.
- c) He tret la fotografia a **amb** un escàner.
- d) **En** una hora acabaré el llibre.

10. a) calça: calces b) gas: gasos c) plaça: places d) escàs: escassos e) pes: pesos f) pis: pisos g) dansa: danses h) dos: dosos i) peça: peces j) pas: passos k) mos: mossos

1. Activitat de resposta oberta.

2. Cf. la informació teòrica i pràctica de l'apartat de COMUNICACIÓ del llibre de l'aprenent.

3. Resposta oberta en què haurien d'aparèixer els noms dels cavallers que apareixen a les activitats de la unitat 5 i d'altres que els alumnes puguin conèixer:

- Rotllà: La cançó de Rotllà.
- El rei Artús: protagonista de les històries de la Matèria de Bretanya.
- Lancelot: El cavaller de la carreta.
- Galeàs: protagonista de les històries de la Matèria de Bretanya.
- El Cid: Cantar del mío Cid.
- Sígfrid: L'anell dels nibelungs.
- El Quixot: El ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha.

4. Resposta oberta que es pot fer a partir de la informació del text d'àudio de l'exercici 4 de la unitat 5:

Joanot era el segon fill d'una important família de nobles valencians, els Martorell. El jove Joanot somniava a convertir-se en un cavaller. Però quan va morir el seu pare, es va haver de fer càrrec d'administrar els béns familiars i afrontar els problemes familiars que se succeïen i afeblien la situació econòmica dels Martorell. Va casar la seua germana Isabel amb el gran poeta i cavaller valencià Ausiàs Marc, però no va poder fer el mateix amb Damiata, perquè el cavaller Joan de Montpalau, després de deshonrar-la, no va voler casar-se. Per a venjar la deshonra, va viatjar fins a Anglaterra; van morir la mare i Isabel i es succeïen els problemes fins que s'arruïnà. Després de moltes aventures va conèixer el príncep de Viana i el grup d'escriptors entre els que es trobava el Roís de Corella. Animat per l'activitat literària d'aquests, va escriure *Tirant lo Blanc*. Però la situació econòmica de Joanot no va millorar. Per sobreviure va vendre el manuscrit. Va morir en 1468 sense haver vist la seua obra editada.

5. Per a contestar esta pregunta s'haurà de repassar la informació del context històric del segle XV o Segle d'Or que hi ha en la unitat 4. En la unitat 5 es planteja de la manera següent:

"València, en la segona meitat del s. XV, serà la porta d'entrada a la península Ibèrica de la modernitat italiana gràcies als contactes amb Itàlia, especialment amb el regne de Nàpols i, més tard, amb la cort pontifícia de Roma. Aquests contactes afavoriran l'arribada de formes artístiques innovadores, de caràcter renaixentista. L'escriptor en qui millor es veu aquesta influència és Roís de Corella, (1435-1497) un dels escriptors més importants del segle XV. Era cavaller: va estudiar teologia però no va arribar a ser sacerdot. Tant la seua obra en vers com en prosa va ser molt divulgada per la València d'aleshores, coneguda en tertúlies literàries i imitada per d'altres autors, com per exemple, Joanot Martorell. Va escriure poesia amorosa des d'una perspectiva desenganyada i trista. En prosa, destaquen les narracions mitològiques (1456-1458) que posen de manifest el seu interès pels clàssics. Escriu de forma complexa i elegant, prenent com a model l'obra d'escriptors llatins com Ciceró, Virgili o d'italians com Dante, Petrarca o Boccaccio. Alguns dels trets de la seua forma d'escriure són l'ús de neologismes llatins, hipèrbats o verbs al final de la frase".

6. La imatge i l'opinió que tenim d'una llengua moltes vegades no depén d'aqueixa llengua mateixa, sinó de factors com: la imatge que tenim de les persones que la parlen, la importància econòmica i política del país on es parla aqueixa llengua, la importància que donem als llocs i a les circumstàncies on s'utilitza aqueixa llengua.

7. a) sobrevisquen; b) cresquésseu (o cresquéreu); c) he conegut; d) reconega (o reconeixerà); e) renasquessen (o renasqueren); f) meresqué (o va meréixer).

8. a) **cap a** les nou; b) **cap a** l'esquerra; c) **cap** allà; d) **cap a** la zona; e) **cap** arrere; f) **cap** aquesta.

9. a) Carles **l'**era (o **ho** era); b) Rosa **ho** és; c) Els teus amics **ho** semblen; d) Raquel **s'**hi ha tornat; e) Vosaltres us **n'**heu fet.

10.

- a) Jo tinc una actitud negativa **cap** al menjar ràpid.
- b) És absurd posar-se un abric llarg si no fa fred.
- c) Aquell cec té un sentit de l'oïda molt agut.
- d) M'han fet un encàrrec que no entenc. Estic desconcertat.

UNITAT 5

Solucions PROVA B

1. Cf. la informació teòrica i pràctica de l'apartat de COMUNICACIÓ del llibre de l'aprenent.

2. Activitat de resposta oberta.

3. Resposta oberta. Cf. informació de l'apartat del LITERATURA del llibre de l'aprenent.

4. Resposta oberta que es pot fer a partir de la informació del text de l'exercici 6 de la pag. 131 del llibre de l'aprenent.

5. Per a contestar esta pregunta s'haurà de repassar la informació del context històric del segle XV o Segle d'Or que hi ha en la unitat 4. En la unitat 5 es planteja de la manera següent:

“València, en la segona meitat del s. xv, serà la porta d'entrada a la Península Ibèrica de la modernitat italiana gràcies als contactes amb Itàlia, especialment amb el regne de Nàpols i, més tard, amb la cort pontifícia de Roma. Aquests contactes afavoriran l'arribada de formes artístiques innovadores, de caràcter renaixentista. L'escriptor en qui millor es veu aquesta influència és Roís de Corella, (1435-1497) un dels escriptors més importants del segle xv. Era cavaller: va estudiar teologia però no va arribar a ser sacerdot. Tant la seua obra en vers com en prosa va ser molt divulgada per la València d'aleshores, coneguda en tertúlies literàries i imitada per d'altres autors, com per exemple, Joanot Martorell. Va escriure poesia amorosa des d'una perspectiva desenganyada i trista. En prosa, destaquen les narracions mitològiques (1456-1458) que posen de manifest el seu interès pels clàssics. Escriu de forma complexa i elegant, prenent com a model l'obra d'escriptors llatins com Ciceró, Virgili o d'italians com Dante, Petrarca o Boccaccio. Alguns dels trets de la seua forma d'escriure són l'ús de neologismes llatins, hipèrbats o verbs al final de la frase”.

6. Activitat de resposta oberta que permet observar l'assimilació de conceptes tals com prejudici lingüístic, influència cultural i lingüística, i influència política, social o militar treballats en la unitat.

7. a) pondre ous; b) fan olor d'espígol; c) m'he posat l'abric; d) se t'assecaran; e) olora el rastre; f) ha eixugat (o eixuga o eixugarà) els llençols.

8. a) **cap a** Nadal; b) **cap** avant; c) **cap a** mitjanit; d) **cap a** la cantina; e) **cap** amunt; f) **cap** aquell.

9.

- a) Sempre celebra**v**ava l'arri**b**ada de Xavier
- b) No sab**i**a que estava immò**b**il a causa d'un accident.
- c) Havien canviat l'horari de les proves.
- d) Un home cal**b** i amb gavardina havia portat un ramell de clavells.

10.

- a) No sap amb exactitud si és cap al nord o cap al sud.
- b) Reconec que el vestit de color verd té una taca de sang.
- c) Cal no ser covard i véncer la solitud.
- d) Estava malalt. No tenia bona salut: uns dies estava pàl·lid i uns altres, groc.

1. Activitat de resposta oberta.

2. Cf. la informació teòrica i pràctica de l'apartat de COMUNICACIÓ del llibre de l'aprenent.

3. Resposta oberta: els alumnes hauran de construir una definició amb l'estructura pròpia d'aquest tipus de text expositiu i a partir de la idea que s'han pogut formar del concepte d'heroi, després d'haver-lo treballat en la unitat 5 i que estarà bastant centrat en el concepte medieval del terme. Hauran de posar exemples dels herois que han aparegut a la unitat:

- Rotllà
- El rei Artús
- Lancelot
- Galeàs
- El Cid
- El Quixot
- Tirant lo Blanc
- Leànder

4. Resposta oberta.

5. Leànder i Hero són dos joves que es coneixen en una festa i s'enamoren. Viuen en ciutats separades per l'estret dels Dardanel (en l'actual Turquia) i per poder veure's Leànder travessa secretament cada nit aquest canal d'aigua. A pesar de l'oposició de les famílies cada nit es retroba amb Hero, la seua estimada, fins que en una nit de tempesta les condicions de la mar s'endureixen. Leànder però nada amb valentia sobre les ones mirant la torre on l'espera Hero i on veu que el llum no brilla tan intensament com altres vegades. Prop ja de la platja les ones es fan més grans i Leànder comença a perdre el control del seu cos i va a la deriva. Descontrolat, Leànder lluita per mantenir l'aigua fora dels seus pulmons i evitar ofegar-se. Les forces l'abandonen, les baixes temperatures paralitzen els seus músculs i l'aigua entra en els seus pulmons quan pronuncia el nom de la seua estimada. Mira, per última vegada la torre i mor. Ja sense vida, demana a la seua ànima que es faci present a la torre per veure la seua estimada per última vegada.

6. Activitat de resposta oberta que permet observar l'assimilació de conceptes tals com prejudicis lingüístics, l'ús de qualificatius aplicats a les llengües com a valoracions absolutes i objectives, la influència cultural i lingüística, i la influència política, social o militar treballats en la unitat. Dir que una llengua és més completa que una altra perquè té més paraules no és un fet objectiu, és una valoració personal i, per tant, un prejudici. Cada llengua té les paraules que necessiten els seus parlants per a comunicar-se. I si en necessiten més en creen de noves o n'aprenen a unes altres llengües. Vegeu la informació teòrica al llibre de l'aprenent.

7.

- a) han collit les bresquilles.
- b) arreplega els llibres.
- c) ha agafat l'autobús.
- d) arreplega la roba.
- e) plegar-lo (o arreplegar-lo).
- f) he collit del jardí.

8. a) ha desaparegut; b) conegués (o coneguera); c) renasqués (o renasquera); d) meresc (també s'hi val mereixia o mereixeria, però no són formes velaritzades); e) parega (o pareixerà); f) sobreviuen.

9. a) **cap a** la tardor; b) **cap** allà; c) **cap a** València; d) **cap a** les quatre; e) **cap** avall; f) **cap** aquell.

10.

- a) Anava tan embalat amb el cotxe que no va veure aquell cavall.
- b) L'ofi cina de l'advocat era carrer avall. Me n'havia oblidat.
- c) Ha obert el bar abans de trobar un bon cambrer.
- d) M'agradava treballar a la botiga de sabates.

1. Activitat de resposta oberta.

2. Cf. la informació teòrica i pràctica de l'apartat de COMUNICACIÓ del llibre de l'aprenent.

3.

- Rotllà: és el protagonista del poema èpic *La cançó de Rotllà*
- El rei Artús: és protagonista de les històries de la Matèria de Bretanya; és el rei de Camelot i dels famosos cavallers de la taula redona
- Lancelot: és el protagonista de l'obra de Chrètien de Troyes *El cavaller de la carreta*: el més valent dels cavallers de la taula redona
- Galeàs: protagonista de les històries de la Matèria de Bretanya; aconsegueix el sant grasal per ser el més pur i és també cavaller de la taula redona.
- El Cid: protagonista del poema èpic d'*El Cantar del mío Cid*
- Sígfrid: protagonista del poema èpic alemany de *L'anell dels Nibelungs*

4. Classifica els espais i els personatges que apareixen en *Tirant lo Blanc*

- Part 1a: Anglaterra; Part 2a: França i l'Illa de Rodes; Part 3a: Imperi grec: Constantinoble; Part 4a: Costes del Nord d'Àfrica; Part 5a: Imperi Grec: Constantinoble
- Protagonistes: Tirant lo Blanc, Carmesina
- Antagonistes: els turcs
- Ajudants: Plaerdemavida, L'ermità Guillem de Varoic, L'emperador Hipòlit Felip, fill del rei de França, el rei d'Anglaterra
- Oponents: la viuda reposada.

5. Resposta oberta: la resposta hauria d'adoptar la tipologia discursiva dels textos expositius-argumentatius, per tant s'hauria d'organitzar la resposta en una estructura amb introducció, plantejament i conclusió. En la part del plantejament s'hauran de donar raons (arguments) per a demostrar que el segle XV va ser el Segle d'Or de les nostres lletres. En els arguments s'han d'esmentar els grans escriptors estudiats en les unitats 4 i 5, la influència italiana, el poder econòmic de la ciutat de València, els monuments arquitectònics que es construïren a la ciutat.

6.

- a) Un dialecte és un parlar de segona categoria, vulgar i inculte. (M)
- b) Totes les llengües tenen les paraules necessàries per a servir de vehicles de comunicació. (V)
- c) El poder polític i econòmic és fonamental en el retrocés d'una llengua. (V)

7. a) s'ha desbaratat (o s'ha espatlat); b) se t'asseque la pell; c) el sol es pon; d) vaig esgarrar o esguellar (o esgallar) un bitllet; e) fa olor de terra banyada; f) arreplega.

8. a) sobrevisca; b) cresqués (o cresquera); c) pareix; d) m'he merescut; e) viscut; viu; f) nasquí (o vaig nàixer); cresquí (o vaig créixer).

9. a) podia ser-**lo** (o podia ser-**ho**); b) no **ho** siga; c) **ho** és; d) m'**hi** hauria quedat; e) m'**hi** faré.

10.

- a) Ella ja ho **sap**: jo només vinc quan tinc temps i **puc**.
- b) És lògic que el **groc** i el **verd** no combinen massa bé.
- c) **Cap** al **sud** de la ciutat hi ha un **parc** que sempre està **buit**.
- d) Aquell **nàufrag** va tenir molta **sort**: si no l'arriben a salvar es queda **cec** i **sord**.

1. Cf. la informació de la pàg. 153 de l'apartat de COMUNICACIÓ.

2. Aquest és el moviment europeu intel·lectual i estètic amb què, precisament, comença l'edat moderna. El Renaixement va arribar l'esplendor en el segle XVI i va suposar una recuperació i actualització dels ideals artístics i filosòfics del món grecollatí, però fusionats amb l'ideari cristià. Respecte a l'edat mitjana, va significar una transformació profunda i complexa en tots els àmbits de la vida. L'home medieval havia viscut en una societat rigidament tancada, ordenada i immòbil. Res no podia canviar. La Terra era immòbil i era el centre de l'univers, la vida era sols un trànsit cap a l'eternitat. Però unes persones italianes, els humanistes, ja a finals del segle XIV i gràcies als seus estudis dels clàssics grecollatins, van començar a pensar que la vida humana oferia molts motius per a considerar-la important, que calia investigar tot el que l'ésser humà tenia al seu voltant (el cos humà, la Terra i l'Univers), que amb la intel·ligència i la dedicació humanes es podia millorar personalment, professional i social. Aquestes idees van prosperar i es van propagar gràcies a la impremta i a molts invents, precursors dels que vindrien molts segles després, fins i tot els que tenim actualment i els que vindran per a les societats futures.

3. Les respostes haurien d'estar redactades: a continuació oferim solament el contingut que hauria d'estar en la resposta:

- teatre: teatre cortesà, bilingüe i satíric.
- narrativa: diversos gèneres com diàlegs, epístoles, facècies, narrativa religiosa i històrica
- poesia: imita la poesia amorosa de Petrarca
- assaig: destaquen els Tractats i els diàlegs o col·loquis, obres de reflexió ideològica.

4. Vegeu la informació teòrica al llibre de l'aprenent (pàg. 164). Com a mínim la resposta ha d'incloure la definició dels conceptes. Llengua és el mitjà de comunicació d'una comunitat humana, tant si té molts parlants com si en té pocs. Dialecte és la manera particular en què parlen una llengua en un territori determinat.

5. a) vaig portar (o vaig dur) la moto al mecànic; b) acostar-se a la grua; c) adreça; d) em gite cap a les dotze; e) la vela major del vaixell; f) em vaig llevar la caçadora; g) hem encés una espelma (o un ciri); h) en direcció a València.

6. a) vam encarregar (o encarregàrem); b) posésseu (o posàreu); c) convidava; d) estudiessen (o estudiaren); e) va tornar (o tornà).

7. a) simple; b) composta subordinada (temporal); c) composta coordinada (copulativa); d) composta coordinada (disjuntiva); e) composta subordinada (condicional); f) composta juxtaposada.

8. a) Hi hem passat les vacances; b) n'hem eixit; c) hi aniré; d) Lleva'n.

9. a) castanya: cas-ta-nya, no hi ha diftong ni hiat; b) pollastre: po-llas-tre, no hi ha diftong ni hiat; c) formatge: for-mat-ge, no hi ha diftong ni hiat; d) qualifi cació: qua-li-fi -ca-ci-ó, diftong creixent en qua-, hiat en -ci-ó; e) guarda: guar-da, diftong creixent en guar-; f) comenceu: co-men-ceu, diftong decreixent en -ceu; g) nàixer: nài-xer, diftong decreixent en nài-; h) viure: viu-re, diftong decreixent en viu-; i) mútua: mú-tu-a, hiat en -tu-a; j) reina: rei-na, diftong decreixent en rei-.

10. Aquarel·la, alegria, espatllar, il·legal, alliberar, col·locació, col·laboració, cavil·lar, martellejar, electricitat.

1. Cf. la informació de la pàg. 153 de l'apartat de COMUNICACIÓ.

2. Amb l'arribada del segle XVI ens endinsem en una nova etapa històrica coneguda com a edat moderna. Dura 300 anys aproximadament i comprén els períodes artístics i culturals coneguts com a Renaixement (s. XVII), Barroc (s. XVII) i Neoclassicisme o Il·lustració (s. XVIII). Aquesta etapa es dóna per acabada al 1789, quan esclata la Revolució Francesa, que va intentar acabar amb el sistema polític de l'Antic Règim i les monarquies absolutistes.

3. Els diàlegs o col·loquis foren un gènere molt conreat durant el Renaixement. Tenen l'origen en els diàlegs del filòsof grec Plató i de l'escriptor romà Ciceró. És un gènere en prosa, de caràcter narratiu, és a dir, amb una trama de ficció i uns personatges que dialoguen sobre temes importants del moment històric. *Els col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa* de Cristòfor Despuig és una de les obres més importants d'aquest gènere en la nostra llengua. Està formada per sis diàlegs o col·loquis i el fragment que hem seleccionat pertany al primer dels diàlegs.

4. Vegeu la informació teòrica al llibre de l'aprenent (pàg. 164).

5. a) em gités (o em gitara) abans de les dotze; b) m'acostés (o m'acostara) tant a la pantalla; c) adreça; d) direcció cap al sud; e) la vela major; f) una espelma (o un ciri); g) han llevat el senyal; h) portar (o dur) aquests llibres.

6. a) va lliurar (o lliuràreu); b) tanquessen (o tancaren); c) vaig celebrar (o celebrí); d) compràvem; e) estiguesses (o estigueres).

7. a) Composta juxtaposada; b) composta subordinada (temporal); c) simple; d) composta coordinada (copulativa); e) simple; f) composta subordinada (casual).

8. a) ja no hi viuen; b) En van tornar (o van tornar-ne); c) Hi he deixat les camises; d) N'he tret les camises.

9. a) expressió: ex-pres-si-ó, hiat en -si-ó; b) fotocòpia: fo-to-cò-pi-a, hiat en -pi-a; c) veure: veu-re, diftong decreixent en veu-; d) rebaixes: re-bai-xes, diftong decreixent en -bai- [allà on pronuncien la -i-]; e) tasses: tas-ses, no hi ha no diftong ni hiat; f) coent: co-ent, hiat; g) autor: au-tor, diftong decreixent en au-; h) aquari: a-qu-a-ri, diftong creixent en -qua-; i) lingüista: lin-güis-ta, diftong creixent en -güis-; j) geometria: ge-o-me-tri-a, hiat en ge-o- i en -tri-a.

10. Allunyar, al·lucinar, cristalleria, cristal·lí, vetlar, alenar, il·legítim, mortadel·la, pol·lució, solució.

1. Cf. la informació de la pàg. 153 de l'apartat de COMUNICACIÓ.
2. El Renaixement és el moviment europeu intel·lectual i estètic amb què comença l'edat moderna. Va suposar la recuperació i actualització dels ideals artístics i filosòfics del món grecollatí, però fusionats amb l'ideari cristià.
3. Els prejudicis lingüístics són judicis de valor o opinions sobre les llengües que menystenen el valor fonamental d'aquestes com a eines de comunicació.
4. Vegeu la informació teòrica al llibre de l'aprenent a l'apartat de LES PERSONES I LES LLENGÜES.
5. Oferim a continuació una traducció literal de les frases. Pot haver-hi d'altres possibilitats, però cal parar atenció especial en la traducció dels mots que apareixen en cursiva a la pregunta.
 - a) M'han regalat una espelma aromàtica (o un ciri aromàtic) pel meu aniversari.
 - b) La vela d'aquest vaixell porta (o duu) estampat l'anagrama de la ciutat.
 - c) Em vaig acostar (o m'acostí) a ta casa abans de gitar-me.
 - d) Han multat un conductor perquè anava en direcció contrària.
 - e) Han dut (o han portat) una carta a la meua adreça de forma equivocada.
 - f) Si no lledes la roba de damunt el lliat no podràs gitar-te.
6. a) va anar (o anà); b) fésseu (o féreu); c) apugés (o apujara); d) vam acabar (acabàrem); e) deixaves.
7. a) Composta juxtaposada; b) composta coordinada (disjuntiva); c) composta subordinada (causal); d) composta subordinada (de relatiu adjectiva); e) simple; f) composta juxtaposada.
8. a) anar-hi; b) Trau-ne; c) venir-hi; d) n'ixes.
9. a) Peu: peu (monosíl·lab), diftong decreixent; b) coet: co-et, hiat; c) Itàlia: I-tà-li-a, hiat en -li-a; d) paella: pa-e-lla, hiat en pa-e-; e) moure: mou-re, diftong en mou-; f) impossible: im-pos-si-ble; no hi ha ni diftong ni hiat; g) estranya: es-tra-nya, no hi ha ni diftong ni hiat; h) riure: riu-re, diftong decreixent en riu-; i) lingüística: lin-güís-ti-ca, diftong creixent en -güís-.
10. Goril·la, collita, il·limitat, llavis, labial, ametlla, sol·licitar, col·loqui, oripell, col·lega.

1. Cf. la informació de la pàg. 153 de l'apartat de COMUNICACIÓ.

2. Aquest matrimoni implicà que la Corona Catalanoaragonesa deixà de tenir una cort reial pròpia, per la qual cosa ens governaren virreis castellans. Per això, la llengua de la noblesa i altres cortesans es castellanitzà a poc a poc i, conseqüentment, minvà la literatura culta en valencià. Tot s'agreuja quan l'emperador Carles I nomenà Germana de Foix (viuda de Ferran el Catòlic) com a regent del Regne de València. Durant el seu virregnat (amb una luxosa cort al marge de la misèria del poble valencià), es va produir part de la Guerra de les Germanies, que enfrontà els llauradors i la burgesia contra l'aristocràcia. La revolta acabà amb les sentències de mort que la virreina va executar per reprimir els agermanats.

3.

- La transmissió de pares a fills.
- L'ensenyament de la llengua a l'escola.
- L'ús de la llengua en totes les situacions i àmbits lingüístics.
- La creació de plans de normalització lingüística per part de les autoritats.
- L'ús de la llengua pels polítics i elits culturals.
- La presència de la llengua en els mitjans de comunicació de masses.
- La consciència i voluntat dels parlants d'usar-la i conservar-la.
- L'estima, l'adhesió i l'afecte cap a la pròpia llengua.

4. Vegeu la informació teòrica al llibre de l'aprenent a l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES.

5. Oferim a continuació una traducció literal de les frases. Pot haver-hi d'altres possibilitats, però cal parar atenció especial en la traducció dels mots que apareixen en cursiva a la pregunta.

- a) No duc (o porte) el xandall perquè me'l vaig llevar per llavar-lo.
- b) Ja han dut (o han portat) els llibres que vam encomanar (o encarregar).
- c) No t'acostes massa al llit. Estic gitat perquè tinc la pallola (o el xarampió).
- d) El taxista em dugué (o em portà o em va dur o em va portar) en direcció a ta casa.
- e) He canviat d'adreça electrònica.
- f) Demanà (o va demanar) un desig quan bufà (o va bufar) les espelmes (o els ciris) pel seu aniversari.

6. a) em vaig gitar (o em gití); b) va guanyar (o guanyà); c) portessen (o portaren); d) telefonava; e) isqués (o esquera) o va eixir (o isqué).

7. a) Composta coordinada (disjuntiva); b) composta subordinada (causal); c) composta coordinada (copulativa); d) composta juxtaposada; e) composta coordinada (adversativa); f) simple.

8. a) també hi anirem; b) a quina hora n'eixirem; c) tornar-hi enguany; d) en véns?

9. a) creure: creu-re, diftong decreixent en creu-; b) creïlla: cre-ï-lla, hiat en cre-ï-; c) teatre: te-a-tre, hiat en tea-; d) bruixa: brui-xa, diftong decreixent en brui- [allà on facen sonar la -i-]; e) igual: i-gual, diftong creixent en -gual; f) coure: cou-re, diftong decreixent en cou-; g) quatre: qua-tre, diftong creixent en qua-; h) boira: boi-ra, diftong decreixent en boi-; i) caure: cau-re, diftong decreixent en cau-; j) qualsevol: qual-se-vol, diftong creixent en qual-.

10. Pel·lícula, intel·ligència, millor, excel·lent, solitud, cèl·lula, motle, capil·lar

1. Activitat de resposta oberta. Cf. informació de l'apartat de COMUNICACIÓ del llibre de l'aprenent.

2. La Guerra de Successió (1701-1714) es va produir a Espanya quan Carles II, l'últim rei del llinatge dels Àustries, va morir sense descendència. En aquesta guerra s'enfrontaven els partidaris del Borbó Felip d'Anjou (els botiflers) i els de Carles III d'Àustria (els maulets). La noblesa valenciana va triar el bàndol borbònic, contra les capes urbanes i els camperols, que eren partidaris de Carles. Va guanyar Felip d'Anjou (Felip V).

3. La literatura tradicional és la d'origen anònim que s'ha transmés oralment de generació en generació com a vehicle de manifestació de les vivències de la comunitat: refranys, endevinalles, cançons, rondalles, llegendes, auques, embarbussaments, teatre...

4. Alguns dels elements escènics que contribueixen a la complexitat i espectacularitat d'aquesta obra d'origen medieval són: els aparells aeris que surten des del (sostre) i baixen fins al nivell de l'espectador (la magrana, l'araceli i la santíssima trinitat), la música i les veus dels actors, l'encens, els coets, l'oripell...

5. Vegeu la informació teòrica al llibre de l'aprenent de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 192-195)

6.

- a) La capsa.
- b) la son.
- c) el full.
- d) el son.
- e) caixa.
- f) fulla.

7. Resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.

- a) no obstant això, però... (adversativa).
- b) o bé, o... (disjuntiva).
- c) és a dir, o siga... (explicativa).
- d) No sols...sinó (distributiva).
- e) però (adversativa).
- f) però, no obstant això... (adversativa).

8.

- a) **me** l'aprenc.
- b) porta-**me'l**.
- c) **te'n**.
- d) **us la** perdeu.
- e) **se** l'ha deixat.

9.

- a) Lluïsa ha comprat un sofà marró per a l'habitació d'**Àngela**.
- b) Lluís volia anar de vacances a Turquia, però després preferí anar a Ucraïna.
- c) Els exàmens de ciències naturals tenen una part teòrica i una altra de pràctica.
- d) Verònica Doménech, la professora de física i química, ha reduït el temari.
- e) Una jutgessa suïssa ha condemnat un ciutadà britànic per conducció temerària.

10.

- a) Aquell cambrer sempre somriu després de portar el compte del sopar.
- b) Em va confessar que aquell embolic immens va ser causa d'una confusió.
- c) Diuen que havia triomfat en la vida però semblava una persona infeliç.
- d) M'agrada la confitura de maduixa: és una temptació!

1. Activitat de resposta oberta. Cf. informació de l'apartat de COMUNICACIÓ del llibre de l'aprenent.

2. El Decret de Nova Planta és el que va promulgar el nou rei borbó Felip V en ascendir al poder després de derrotar l'Arxiduc Carles d'Àustria. Per aquest decret, es van abolir les lleis i les institucions pròpies de la Corona d'Aragó i es van prohibir l'ús del valencià en les escoles i altres organismes oficials.

3. Els refranys recullen el pensament i la saviesa d'una societat tradicional, sobre els diferents aspectes de la vida. Es caracteritzen per ser breus i concisos i per tenir una finalitat d' aconsellar, corregir conductes o advertir.

4. Cf. la solució de l'activitat 10 de la pàg. 190 del llibre de l'aprenent.

5. Vegeu la informació teòrica al llibre de l'aprenent de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 192-195)

6.

- a) el somni.
- b) caixa.
- c) la fulla.
- d) capsà.
- e) el full.
- f) el son; la son.

7.

- a) El cuiner del restaurant es va tallar un dit i començà a sagnar sense parar.
- b) Han retardat (o endarrerit) l'examen de dibuix fins demà.
- c) El regidor de trànsit del meu poble té una malaltia greu.
- d) Han retirat els cendrers del corredor (o passadís) de l'hospital.

8.

- a) **us la** deixe.
- b) **me les** ha tornades.
- c) **us en** portaré.
- d) **ens ho** ha contat.
- e) **me'l** tornaes.

9.

- a) L'accident de trànsit s'ha produït per una imprudència del conductor del camió.
- b) Ha traduït totes les cançons romàntiques del disc.
- c) Sembla freqüent trobar bones ensaïmades als forns de pa de les illes Pitiüses.
- d) Viu en un àtic, però no pot eixir al balcó perquè té vertigen.
- e) Ja no confia en Maria, sembla que l'ha traït.

10.

- a) Tres jóvens han hissats una senyera davant l'hospital de Mallorca.
- b) Havíem batut mitja dotzena d'ous per fer el pastís, però la pasta no ens ha eixit homogènia.
- c) Ahir va esclatar un cotxe dins l'orxateria del cantó.
- d) En qüestions legals es diferencia entre un assassinat i un homicidi.

1. Activitat de resposta oberta. Cf. informació de l'apartat de COMUNICACIÓ del llibre de l'aprenent.

2. El Barroc, moviment artístic del segle XVII, va suposar l'evolució de les normes estètiques del període anterior, el Renaixement, cap a un art artificios, recarregat, exagerat, amb gust pels contrastos i la transgressió de l'orde natural. Per la situació de penúria socioeconòmica d'aleshores, transmet un pensament pessimista, de desengany de la vida.

3. Els parlants de totes les llengües han creat els embarbussaments, com a exercici per a desenvolupar una dicció àgil o simplement com a joc lúdic. Un embarbussament o treballengües és un joc de paraules que juga amb la dificultat de pronunciar determinats mots o frases per la similitud dels sons que contenen. Això fa que el parlant els intercanvie, la qual cosa crea un efecte còmic.

4. Un misteri és una representació dramàtica d'origen medieval en què s'escenifiquen passatges de la vida de Jesucrist, de la Mare de Déu o d'algun sant. Així doncs, el Misteri d'Elx o la Festa és la representació que fa el poble d'Elx de la mort, el soterrar i l'assumpció al Cel de la Mare de Déu. La representació, cantada i en valencià, es fa a la basílica de santa Maria d'Elx (a l'Edat Mitjana el teatre religiós es representava dins les esglésies), cada 14 (la Vespra) i 15 (la Festa) d'agost. Per la conservació des del segle XV i la representació ininterrompuda en els segles posteriors per gent afeccionada d'Elx, per la bellesa musical de la peça i per la simbologia i la complexitat escènica, la UNESCO el va declarar l'any 2001 Patrimoni Universal de la Humanitat com a bé oral i intangible.

5. Vegeu la informació teòrica al llibre de l'aprenent de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 192-195).

6.

- a) fulla.
- b) el full.
- c) la capsula.
- d) la son.
- e) el somni.
- f) caixa.

7.

- a) Subordinada substantiva.
- b) Subordinada adverbial (temporal).
- c) Subordinada de relatiu adjectiva.
- d) Subordinada de relatiu adjectiva.

- e) Subordinada substantiva.
- f) Subordinada adverbial (causal).

8.

- a) **us les** ensenyaré.
- b) **te l'**he deixada.
- c) deixar-**vos-el**.
- d) **me la** compraré.
- e) porta-**me'l**.

9.

- a) **És** molt comú que el **café** (o **cafè**) lleve la son.
- b) Si traduïsc tot el document me'l guardaré a la memòria USB i te l'enviaré per correu electrònic demà de matí.
- c) S'ha produït un incident diplomàtic a causa d'una deficiència en la traducció simultània.
- d) L'Aràbia Saudita ha reduït la producció de petroli al mínim.
- e) Definim l'ateisme com una doctrina que nega l'existència de Déu.

10.

- a) Diuen que el **somni** que vaig tenir és un símptoma d'**ansietat**.
- b) El van **convidar** a la festa i el van **enfarinar**, però ell ni s'hi va **immutar**.
- c) Les normes de **convivència** del centre respecten la **presumpció** d'**innocència**.
- d) Es va quedar **immòbil** davant la moto tan **sumptuosa** que li van regalar.

1. a) Dénia i Xàbia, especialment. b) Castelló. c) El molts llocs, especialment a Alcoi, Villena, Biar, la Vila Joiosa, El Campello... d) A molts llocs: València i Alacant, respectivament són les més famoses. e) Morella f) València. g) Bunyol h) Algemesí.

2. La Il·lustració és el moviment intel·lectual del segle XVIII que es proposa aconseguir una societat justa construïda sobre els pilars del coneixement científic, del progrés i de les lleis naturals. El Neoclassicisme és el moviment artístic de la Il·lustració que es caracteritza per l'orde, la claredat, l'harmonia i l'equilibri i que torna a inspirar-se en l'art de l'antiguitat grecoromana.

3. Antigament, el teatre era l'entreteniment per excel·lència i, a més, servia de transmissió d'idees i valors. En els territoris de l'antiga Corona Catalanoaragonesa hi ha una gran tradició de diferents gèneres teatrals que, des de l'Edat Mitjana, han arribat fins a nosaltres, com ara les farses, els pastorets, les passions o els misteris.

4. Vegeu la informació teòrica al llibre de l'aprenent de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 192-195).

5.

- a) el somni.
- b) caixa.
- c) fulla.
- d) el son.
- e) capsà.
- f) el full.

6.

- a) Subordinada de relatiu adjectiva.
- b) Subordinada de relatiu adjectiva.
- c) Subordinada substantiva.
- d) Subordinada adverbial (condicional).
- e) Subordinada substantiva.

7.

- a) **m'ho** ha contat.
- b) **me les** pose.
- c) contar-**nos-la**.
- d) **us** l'heu llegit.
- e) **te'n** diré una.

8.

- a) Tu també pots contribuir en la reducció de la contaminació acústica.
- b) Ningú de la seua família sabia que volia estudiar l'astronomia.
- c) Els pingüins i els óssos polars del zoològic necessiten un hàbitat adaptat.
- d) Volíem resumir l'última lliçó d'història.
- e) Un grup de científics ha arribat a la conclusió que la ingenuïtat és una característica noble de l'ànima humana.

9.

- a) La professora no estava acostumada a ajornar els exàmens.
- b) Creia que tenia les claus dins la butxaca, però dec haver perdut el clauer.
- c) El camioner anava amb tanta rapidesa que ha travessat (ha passat) amb el semàfor en roig.
- d) El metge m'ha receptat un xarop per a la malaltia que tinc. Si em cure me n'aniré a estiuejar (o estiuar) tranquil·lament.

10. Activitat de resposta oberta.